

คู่มือการใช้
แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

นางจินตนา จิตต์จริง
ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนบ้านแม่ดาวใต้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต ๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์นี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกทักษะการอ่านให้กับนักเรียนให้สามารถอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่จะต้องฝึกทักษะในการอ่านจากเรื่องราวและสาระที่หลากหลาย และได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่จะต้องฝึกทักษะในการอ่านจากเรื่องราวและสาระที่หลากหลาย โดยได้จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๒ แบบฝึก อันประกอบด้วย

แบบฝึกที่ ๑ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

แบบฝึกที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามจากใจความสำคัญ

แบบฝึกที่ ๓ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข้อความ

แบบฝึกที่ ๔ เรื่อง การตั้งชื่อเรื่องจากใจความสำคัญ

แบบฝึกที่ ๕ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญของข้อความและเรื่อง

แบบฝึกที่ ๖ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข่าว

แบบฝึกที่ ๗ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทความ

แบบฝึกที่ ๘ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนิทาน

แบบฝึกที่ ๙ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากสารคดี

แบบฝึกที่ ๑๐ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนวนิยาย

แบบฝึกที่ ๑๑ เรื่อง การจับใจความจากบทร้อยกรอง

แบบฝึกที่ ๑๒ เรื่อง การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ได้เสนอเรื่องราวที่สำคัญ น่าสนใจ และหลากหลายรส จากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และที่สำคัญคือการมีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ อีกทั้งมีกระบวนการที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในอันดับที่จะนำทักษะ ความรู้ ที่ได้รับจากการฝึกครั้งนี้ไปใช้กับทุก ๆ รายวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนภาษาไทยในการนำไปเป็นแนวทางพัฒนาและประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนในอนาคตต่อไป

จินตนา จิตต์จริง

โรงเรียนบ้านแม่ดาวใต้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
คำชี้แจงในการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน	๒
คำชี้แจงในการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับครู	๔
จุดประสงค์การเรียนรู้	
แบบทดสอบก่อนเรียน	
แบบฝึกที่ ๑ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ	๕
แบบฝึกที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามจากใจความสำคัญ	๒๒
แบบฝึกที่ ๓ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข้อความ	๓๔
แบบฝึกที่ ๔ เรื่อง การตั้งชื่อเรื่องจากใจความสำคัญ	๕๖
แบบฝึกที่ ๕ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญของข้อความและเรื่อง	๕๕
แบบฝึกที่ ๖ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข่าว	๗๕
แบบฝึกที่ ๗ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทความ	๘๕
แบบฝึกที่ ๘ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนิทาน	๑๐๑
แบบฝึกที่ ๙ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากสารคดี	๑๑๔
แบบฝึกที่ ๑๐ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนวนิยาย	๑๒๘
แบบฝึกที่ ๑๑ เรื่อง การจับใจความจากบทร้อยกรอง	๑๔๓
แบบฝึกที่ ๑๒ เรื่อง การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง	๑๕๑
แบบทดสอบหลังเรียน	
บรรณานุกรม	๑๖๘

คู่มือการใช้
แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ความเป็นมาของการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย และภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างมีคุณธรรม ทำให้สามารถประกอบธุรกิจงาน และการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจภาษาไทยเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิต ศาสนา โลกทัศน์และสุนทรียภาพซึ่งบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ, ๒๕๔๖ ก, หน้า ๑)

จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ คือ มุ่งสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด รู้จักใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีทักษะในการสื่อสาร ซึ่งทักษะในการสื่อสารนั้นประกอบด้วย ทักษะการส่งสาร และทักษะการรับสาร กล่าวคือ ผู้เรียนมีความสนใจในการฟัง พูด อ่านและการเขียน เพื่อรับและส่งสารข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ สรุปความ ขยายความ และจัดระบบข้อมูลด้วยวิธีการหรือเครื่องมือในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (กรมวิชาการ, ๒๕๔๓, หน้า ๒๒ – ๒๓) อย่างไรก็ตามทักษะในการสื่อสารดังกล่าว การอ่านเป็นทักษะสื่อสารที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษยชาติในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะเป็นยุคข่าวสารวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แต่ก็ไม่สามารถแทนการอ่านได้ ตรงกันข้ามกลับต้องอาศัยทักษะการอ่านเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕, หน้า ๑)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้มุ่งหวังคุณภาพของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลังจากจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้เป็นประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ คือ เมื่อผู้เรียน เรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถใช้ทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๕, หน้า ๖-๗) นั่นหมายความว่า เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะภาษาไทยด้านการอ่านได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว และสามารถจับใจความของเรื่องหรือข้อความที่อ่านได้ทั้งหมดภายในเวลาจำกัด

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยมีสาระสรุปได้ดังนี้ คือ มุ่งมั่นสนับสนุนให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาที่ดี มีทักษะสำคัญ ได้แก่ ด้านการอ่าน การใช้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ควบคุม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะประกอบไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕) จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญในเรื่องการอ่านของนักเรียนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะนักเรียน เพราะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้ และพัฒนาชีวิต ซึ่งนอกจากทำให้เกิดความรู้แล้ว ยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิตการอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาของทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่างๆ (กรมวิชาการ, ๒๕๔๖ ข, หน้า ๑๘๘) ดังนั้นการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งของชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษ มักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและชีวิตมากกว่าที่อ่านหนังสือได้น้อย เพราะการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจกันเป็นส่วนใหญ่ (กานต์มณี สักดิ์เจริญ, ๒๕๔๓, หน้า ๘๓-๘๗)

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องมีการฝึกฝน เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเป็นการใช้ภาษาอย่างอัตโนมัติ ขณะเดียวกันภาษาไทยก็ยังมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้เรียนจะนำกฎเกณฑ์ทางภาษามาฝึกฝน จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามกฎเกณฑ์ อันเป็นลักษณะของภาษาไทยทั้งการอ่าน การฟัง และการเขียน ซึ่งเป็นทักษะการแสดงออกทางภาษา แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้และประสบการณ์ผู้เขียนจะต้องรู้กฎเกณฑ์การใช้ภาษาอย่างถูกต้อง สามารถเรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องตามความหมาย และถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล อันเป็นมารยาททางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม (กรมวิชาการ, ๒๕๔๖ ก, หน้า ๒-๓)

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โรงเรียนบ้านแม่ตาวใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โรงเรียนบ้านแม่ตาวใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒ จำนวน ๑ ห้องเรียน จำนวนนักเรียน ๕ คน

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

จุดมุ่งหมายการนำแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ไปใช้

๑. เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสมและนำไปใช้ในการเรียนสาระการเรียนรู้อื่นแบบบูรณาการโดยใช้วิชาภาษาไทยเป็นแกน
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ให้นักเรียนรู้จักเลือกอ่านและปฏิบัติตามหลักการอ่าน คิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง
๓. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เห็นคุณค่าและติดตามอ่านสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ

เนื้อหาสาระที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้

๑. เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ
๒. เรื่อง การตั้งคำถามจากใจความสำคัญ
๓. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข้อความ
๔. เรื่อง การตั้งชื่อเรื่องจากใจความสำคัญ
๕. เรื่อง การเลือกใจความสำคัญของข้อความและเรื่อง
๖. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข่าว
๗. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทความ
๘. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนิทาน
๙. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากสารคดี
๑๐. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนวนิยาย

๑๑. เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทร้อยกรอง

๑๒. เรื่อง การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้

๒๐ ชั่วโมง

ส่วนประกอบของแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

ส่วนประกอบของแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ทั้งชุดประกอบด้วย

๑. คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน

๒. คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับครู

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๔. แบบทดสอบก่อนเรียน

๕. แบบฝึก ได้แก่

แบบฝึกที่ ๑ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

แบบฝึกที่ ๒ เรื่อง การตั้งคำถามจากใจความสำคัญ

แบบฝึกที่ ๓ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข้อความ

แบบฝึกที่ ๔ เรื่อง การตั้งชื่อเรื่องจากใจความสำคัญ

แบบฝึกที่ ๕ เรื่อง การเลือกใจความสำคัญของข้อความและเรื่อง

แบบฝึกที่ ๖ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากข่าว

แบบฝึกที่ ๗ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทความ

แบบฝึกที่ ๘ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนิทาน

แบบฝึกที่ ๙ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากสารคดี

แบบฝึกที่ ๑๐ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากนวนิยาย

แบบฝึกที่ ๑๑ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากบทร้อยกรอง

แบบฝึกที่ ๑๒ เรื่อง การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

๖. แบบทดสอบหลังเรียน

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

๑. ก่อนการใช้ควรรศึกษาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้รอบคอบ จากคู่มือการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้เข้าใจ
๒. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ ในแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้เข้าใจอย่างชัดเจน
๓. ตรวจสอบและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผล ที่กำหนดไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้
๔. ก่อนสอนครูควรชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน และกำหนดข้อตกลงร่วมกัน
๕. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนชุดใหญ่ จำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน
๖. ขณะประกอบกิจกรรม ครูควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำนักเรียนที่มีปัญหา
๗. เมื่อเรียนรู้จบชุดแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนชุดใหญ่ จำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ แล้วนำผลทดสอบก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อทราบผลการพัฒนาในภาพรวม

คำแนะนำสำหรับผู้เรียน

ในการเรียนรู้จากแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านคำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้เข้าใจ
๒. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน จำนวน ๔๐ ข้อ
๓. ศึกษาจุดประสงค์เพื่อวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรม
๔. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ตามกำลังความสามารถของตน
๕. ตอบคำถามลงในแบบฝึกหัดด้วยความตั้งใจ
๖. ตรวจสอบคำตอบแบบฝึกหัดจากเฉลยท้ายเล่ม
๗. สรุปผลคะแนนที่ได้รับลงในกระดาษคำตอบ เพื่อทราบผลการเรียนและการพัฒนา
๘. ร่วมกิจกรรมสรุปบทเรียนสู่การเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างตั้งใจ
๙. ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยความรอบคอบและมั่นใจ

ชื่อเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ผู้ศึกษาค้นคว้า นางจินตนา จิตต์จริง

โรงเรียน บ้านแม่ดาวใต้

ปีที่ศึกษา ๒๕๕๒

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โรงเรียนบ้านแม่ดาวใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โรงเรียนบ้านแม่ดาวใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒ จำนวน ๑ ห้องเรียน จำนวนนักเรียน ๕ คน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. คะแนนจากการประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีคะแนนเฉลี่ย ๘๒.๒๒ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๒๐ (E_๑)

๒. คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนมีคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ ๑๗.๘๐ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕๐ ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ ๓๔.๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๐ (E_๒)

๓. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๒.๒๐/๘๕.๕๐ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้

๔. คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๕. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๕ และมีส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒

เผยแพร่บนเว็บไซต์
www.kroobannok.com

ตัวอย่าง

แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

แบบฝึกที่ ๑
การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

ใบความรู้ที่ ๑

เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ

ความหมาย

การจับใจความสำคัญ คือ การค้นหาความคิดสำคัญของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน เป็นใจความสำคัญและเด่นที่สุดในย่อหน้า เป็นแก่นของย่อหน้าที่สามารถครอบคลุมเนื้อความในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ไว้ทั้งหมด ในแต่ละย่อหน้าจะมีประโยคใจความสำคัญเพียงประโยคเดียว หรืออย่างมากไม่เกิน ๒ ประโยค ใจความสำคัญอาจเป็นประโยคต้นหรือประโยคของย่อหน้าก็ได้

ใจความรอง หมายถึง ประโยคที่เป็นใจความสนับสนุนที่เด่นที่สุดและสำคัญที่สุดในแต่ละย่อหน้า

ใจความสำคัญ

คือ ภาษาที่ใช้ในการแสดงพรรณนาจะต้องกะทัดรัด มีความหมายชัดเจนถูกต้อง กับระดับของการสื่อสาร และถูกต้องตามสำนวนภาษา

การขยายความคือ วิธีการขยายความประโยคใจความสำคัญ ใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- การให้คำจำกัดความ หรือคำอธิบายใหม่
- การยกตัวอย่างที่ตรงตามเป้าหมาย หรือเนื้อเรื่อง
- การเปรียบเทียบกับสิ่งที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกัน
- การให้รายละเอียดของเรื่อง
- การแสดงเหตุผลที่ต่อเนื่องกัน

การจับใจความ มี ๒ แนว คือ

๑. การอ่านเพื่อจับความส่วนรวม เป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ

๒. การอ่านเพื่อจับความสำคัญ ต้องอ่านละเอียดทุกตัวอักษรเพื่อจับความเรื่องราวตลอดทั้งเรื่องว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพราะเหตุใด มีผลอย่างไร เราตอบคำถามดังกล่าวครบถ้วนจะได้ใจความสำคัญได้มากที่สุด

หลักการจับใจความสำคัญ

๑. อ่านอย่างผ่านเร็ว ๆ เพื่อให้พอจับได้ว่า อ่านเรื่องเกี่ยวกับอะไร โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์สำนวนที่ใช้ในเรื่องนั้น เพื่อเข้าใจประโยค และเข้าใจความหมายของข้อความต่าง ๆ ที่เรียบเรียงต่อกันไป

๒. พยายามจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าให้ได้ด้วยการหาประโยคที่เป็นความคิดสำคัญของย่อหน้า ซึ่งอาจจะอยู่ในที่ใดที่หนึ่งดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ประโยคขึ้นต้นของย่อหน้า
- ๒.๒ ประโยคตอนกลางของย่อหน้า
- ๒.๓ ประโยคท้ายของย่อหน้า
- ๒.๔ ประโยคขึ้นต้น และประโยคท้ายของย่อหน้า
- ๒.๕ ผู้อ่านสรุปขึ้นเองจากการอ่าน หรือฟังทั้งย่อหน้า

ลักษณะใจความสำคัญ

ลักษณะใจความสำคัญประกอบด้วย

๑. ใจความสำคัญเป็นข้อความที่ทำหน้าที่คลุมใจความสำคัญของข้อความอื่น ๆ ในตอนนั้น นอกจากนั้นเป็นส่วนขยาย
๒. ใจความสำคัญของข้อความหนึ่งหรือย่อหน้าหนึ่ง ๆ ส่วนมากจะมีประการเดียว
๓. ใจความสำคัญมีลักษณะเป็นประโยค อาจเป็นประโยคเดียวหรือประโยคซ้อนได้ แต่บางกรณีอาจเป็นใจความแฝงอยู่ก็ได้
๔. ใจความสำคัญที่เป็นประโยคส่วนมากอยู่ต้นข้อความหรือต้นย่อหน้า

สาระสำคัญ

๑. การอ่านจับใจความสำคัญควรเริ่มต้นอ่านแต่ละย่อหน้า และนำทุกย่อหน้าพิจารณาร่วมกัน จะทำให้สามารถจับแก่นของเรื่องได้
๒. ใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า หมายถึง ข้อความที่มีสาระครอบคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นทั้งหมด

๓. ใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าส่วนมากจะอยู่ประโยคใดประโยคหนึ่ง เช่น

- ก. ประโยคต้นย่อหน้า
- ข. ประโยคตอนท้ายย่อหน้า
- ค. ประโยคตอนกลางย่อหน้า
- ง. ไม่ปรากฏชัดเจน อาจรวมกันหลายข้อความ

๔. การอ่านจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า นอกจากค้นหาประโยคใจความสำคัญหรือข้อความมีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้าทั้งหมดยังอาจใช้วิธีจับใจความง่าย ๆ คือการตัดประโยคหรือส่วนที่เป็นข้อความขยายหรือที่ไม่จำเป็นออกไป เช่น ส่วนขยายที่เป็นรายละเอียด, ข้อเปรียบเทียบ, ตัวอย่าง, ตัวเลข, สถิติ, เชื้อบุคคลที่อ้างอิง

ใบงานที่ ๑

เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

คำสั่ง จงดูรูปภาพต่อไปนี้แล้ววงกลมล้อมข้อที่บรรยายถึงใจความสำคัญได้เหมาะสมที่สุด
เพียงหนึ่งประโยค

ครอบครัวผึ้งเตรียมพเนจร

ครอบครัวตัวดีกำลังเดินมา

กองทัพผึ้งน้อยยกทัพไปต่อสู้กับผู้อื่น

ผึ้งน้อยอภินิหารพาพรรคพวกไปหาอาหาร

เฉลยใบงานที่ ๑
เรื่อง การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

ครอบครัวผิงเตรียมพเนจร

แบบฝึกที่ ๑

การเลือกใจความสำคัญจากรูปภาพ

คำชี้แจง ให้ดูรูปภาพแล้วเลือกประโยคที่บรรยายถึงใจความสำคัญได้เหมาะสมที่สุด
เพียง ๑ ประโยค

จากภาพนี้จะเลือกใจความสำคัญประโยคใด ?

- ก. กบเลือกนินา
- ข. กบอาศัยอยู่ในน้ำ
- ค. กบว่ายน้ำอย่างมีสุข
- ง. ผีเสื้อกำลังถูกจับกินเป็นอาหาร

๑.

- ก. ชาวบ้านขนทรายเข้าวัด
- ข. ชาวบ้านกำลังก่อพระเจดีย์ทราย
- ค. เด็ก ๆ จำนวนมากเล่นสนุกในวัดเบญจมบพิตร
- ง. วัดเป็นศูนย์รวมใจในวันสงกรานต์ของประชาชนชาวไทย

๒.

- ก. เด็กน้อยและครอบครัวปลูกผัก
- ข. เด็กน้อยมีความรู้สึกละอายใจ
- ค. สี่ชีวิตครอบครัวทำงานอย่างมีความสุข
- ง. อาชีพที่ซื้อสัตย์สุจริตคือการทำนาทำสวน

๓.

- ก. หนูน้อยตื่นนอนเวลาเช้า
- ข. หนูน้อยนอนใจล่องลอยเมื่อยามเช้า
- ค. เด็กน้อยกำลังเตรียมตัวเพื่อจะได้ไปโรงเรียน
- ง. วันใหม่ของเธอคือวันอาทิตย์เป็นวันที่เธอสดชื่น

๔.

- ก. มดดำนำโชคให้เพื่อน
- ข. มดดำทำงานให้นายใหญ่
- ค. มดดำนำทางเพื่อน ๆ กลับบ้าน
- ง. มดดำทุกตัวช่วยกันนำอาหารกลับรัง

๕.

- ก. คุณยายกับผู้ปกป้อง
- ข. คุณยายมหาภัย
- ค. หนูน้อยจอมโยเย
- ง. เด็ก ๆ จอมซำหาสนุก

๖.

- ก. ครอบครัวผึ้งเตรียมพเนจร
- ข. ครอบครัวตัวดีกำลังเดินทาง
- ค. กองทัพผึ้งน้อยยกทัพไปต่อสู้กับผู้อื่น
- ง. ผึ้งน้อยอภินิหารพาพรรคพวกไปหาอาหาร

๓.

- ก. สมชายนึกเสกสิ่งของได้ดังฝัน
- ข. วิลาสินีเป็นเศรษฐีใหม่ฝันถึงอนาคต
- ค. สมชายฝันถึงสิ่งที่ยากได้ในอนาคตของตนเอง
- ง. สมชายฝันถึงความสุขที่เขาขอได้จากดวงแก้วที่เขาถืออยู่

๔.

- ก. รูปนี้มีกระต่าย
- ข. กระต่ายนั่งคอยจันทร์
- ค. กระต่ายน้อยกำลังชมจันทร์
- ง. กระต่ายกับพระจันทร์เป็นความฝันของเด็ก ๆ

๕.

- ก. ชายหนุ่มกินอาหาร
- ข. ทุกคนกินข้าวบนบ้าน
- ค. ชายหนุ่มกำลังกินอาหารที่ชาววังทำ
- ง. พวกเขาทั้งหมดกินข้าวพร้อมครอบครัว

๑๐.

- ก. เขาขึ้นไปเหนือเมฆ
- ข. เขาขึ้นบนหลังคาบ้าน
- ค. เธอกำลังยืนถ่มน้ำลาย
- ง. เขาแขวนหน้าผากดาบบนหลังคาบ้าน

#

บรรณานุกรม

กาญจนา นาคสกุล และคณะ. การใช้ภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย,
๒๕๒๔.

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. รวมบทความทางวิชาการ. เอกสารอัดสำเนา, ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ม.ป.ป.)

กุสุมา รัชมณี. เส้นสีดาววรรณกรรม. กรุงเทพฯ : แม่คำผาง, ๒๕๔๗.

ปราณี เชิงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๒๖

ปรีชา ช้างขวัญยืน. วิพากษ์การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๐.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย วิวิธภาษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๐.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย วรรณคดีวิภังค์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๑.